

Narodna Straža

BROJ 24.

ŠIBENIK, 13. LIPNJA 1927.

GODINA VII.

Vrhovno Vijeće Hrv. Pučke Stranke.

U srijedu 8. lipnja održana je u Zagrebu sjednica Vrhovnoga Vijeća Hrvatske Pučke Stranke. Sjednici je prisustvovalo preko 150 delegata iz svih hrvatskih krajeva. Sastanak je otvorio i predsjedao mu predsjednik stranke Stjepan Bařić.

O općem položaju stranke i o njezinoj stampi izvijestio je dr Janko Šimrak, glavni tajnik. Iz njegova se izvještaja vidi, da su izaslanici stranke održali brojne sastanke po svim županijama Hrvatske i Slavonije te da su u posljednje vrijeme osnovane mnoge nove organizacije i da za proširenje stranke rade u glavnim sami seljacima, koji idu od sela do sela i osnivaju nove organizacije. Glavni tajnik izvijestio je i o izbornom fondu stranke. Nakon toga dao je izvještaj o položaju stranke u Dalmaciji Jerko Vodanović, pokrajinski tajnik. Iz njegova se izvještaja vidi, da su organizacije u Dalmaciji proširele svoj rad. O Bosni izvijestio je Stjepan Prgođan. Na izvještaj tajnički govorili su: Petar Grgec o osnivaču i prvom vodi HPS pokojnom Petru Rogulji, Marijan Bosančić, seljak iz Podgrada, o organizacijama stranke u Srijemu, prof. B. Babić o organizacijama u Podravini, dr I. Kečkeš o položaju stranke u Međimurju, Vlade Kulić o organizacijama u Dalmaciji, dr A. Juretić o prilikama stranke u modruško-riječkoj županiji, Ilija Petričević o sporazumu s ostalim hrvatskim strankama, Josip Špigelski o organizacijama stranke u kotaru Jastrebarsko.

Iza tog je izvijestio Stjepan Bařić o izvanjem i unutarnjem političkom položaju i o pregovorima, što ih je vodstvo stranke vedlo za izbornu kooperaciju sa Hrvatskom federalističkom sejačkom strankom, sa Strankom Prava i grupom dra Buća oko sklapanja izbornoga sporazuma svih hrvatskih protucentralističkih stranaka.

Vrhovno je vijeće jednodušno primilo na znanje taj izvještaj i potpuno odobrilo držanje svojih delegata. Napose je s odobravnjem usvojilo, što su odmah na početku odlučno odbili razgovor o stalnoj i trajnoj političkoj i parlamentarnoj kooperaciji tih stranaka.

Vrhovno vijeće nije našlo za shodno da mijenja statute stranke, po kojima se izabrani poslanici imaju ravnati jedno po direktivama vrhovnoga vijeća HPS. Ta bi promjena bila nužna u slučaju, da se poslanici obvezu na disciplinu poslaničkoga kluba, koji bi bio sastavljen od poslanika raznih stranaka, jer bi ih ta disciplina mogla prijeći u provođenju zaključaka svoga vrhovnog strančkog foruma.

Vrhovno je vijeće požalilo, što su delegati drugih stranaka svojim konačnim nepriljativijim priedozima onemogućili svaki izborni sporazum sa HPS te je konstatiralo, da su oni time razbili pregovore o izbornoj kooperaciji.

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU "NARODNE STRAŽE" ŠIBENIK, POŠT. PRET. 17. — RUKOPISI SE NE VRACAJU

Vrhovno je vijeće s oduševljenjem jednoglasno prihvatio zaključak, da HPS samostalno nastupi u sljedećim izborima.

Na sjednici, koja je održana poslije podne, izabran je jednoglasno glavno vodstvo Hrvatske Pučke Stranke.

U Glavno Vodstvo HPS ušli su:

Iz Hrvatske: Petar Grgec, profesor, dr Augustin Juretić, župnik, Đuro pl. Deverić, seljak, Franjo Čulek, seljak.

Iz Slavonije: Luka Barišić, seljak, Ilija Petričević, seljak, dr Kamilo Firinger, odvjetnik, Ivan Sečkar, prebendar.

Iz Bosne: Niko Anić, radnik, Ante Vučeta, seljak, Josip Stipančić, odvjetnik, fra Bonifacije Vidović, bivši provincijal.

Iz Hercegovine: Mato Zubac, seljak, dr fra Dominik Mandić, profesor, Žarko Vlaho, ravnatelj.

Iz Dalmacije: Vlado Kulić, tvorničar, dr fra Petar Grabić, profesor, Jerko Vodanović, urednik "Jadra", Kajo Bulić, seljak, te oblasni zastupnici HPS don Bartul Ganza, dr Đ. Kuntarić, i dr Ivo Kečkeš.

Predsjedništvo:

Predsjednik: Stjepan Barać, potpredsjednici: dr Ante Dulibić i Đuro pl. Deverić, seljak iz Lomnice (Velika Gorica), glavni tajnik: dr Janko Šimrak, glavni blagajnik: Vjekoslav Goračan, ravnatelj. Članovi predsjedništva: Mato Zubac, seljak, Niko Anić, radnik, dr fra Petar Grabić, profesor, Kajo Bulić, seljak, Marijan Bosančić, seljak, seljak, dr Marije Matulić, urednik "Narodne Politike", dr Josip Andrić, urednik "Seljačkih Novina".

Nakon toga prešlo se na određivanje nosioca lista i kotarskih kandidata po pojedinim izbornim okruzima. U tom pogledu donesen je jednodušni zaključci.

Politički položaj.

nacije.

Budući da čitava odluka stoji u kraljevim rukama, to danas ne može nitko sigurno reći, što će se sutra dogoditi.

Prema čitavoj vlasti očituje se nezadovoljstvo ne samo radi toga, što je kroz ovo kratko vrijeme pokazala potpuni nerad, nego i radi toga, što se i ona, usprkos protivnih uvjerenja, nije mogla odreći paritizanta kod imenovanja upravnoga aparata. Osim toga su mnogi politički krugovi nezadovoljni i sa vođenjem naše vanjske politike, u kojoj su ovo zadaje vrijeme učinjene veće pogreške. Dr Marinković u vanjskoj politici oslonio se na jednu stanovitu struju, što nam nikako ne može biti od koristi. Ovo nezadovoljstvo je tim veće, što se u tako teškim pitanjima vanjske politike Nar. Skupština ni ne pita.

Kriza i vrijenje u Radićevu stranci.

Kod radićevaca ide svakim danom sve na gore i sada je protiv njih najboljim saveznikom vrijeme. Narod je sit njihovoga familijarnoga vođenja politike i potpune nesposobnosti kako u vlasti tako u opoziciji, pa ih malo pomalo ostavlja. Preostaje samo jedno skoro tragično pitanje, a kuda će sve ove razočarane hrvatske mase, kada jednom konačno odbace Radića, njegovu društvo i njegovu zlokobnu politiku.

Značajno je, da ovo raspolo nije slučajno ograničeno na jedan kraj, već općenito, po svim hrvatskim krajevima.

U Hrvatskoj je n. pr. bivši narodni poslanik HSS i jedan od osnivača te stranke župnik u Đelekovcu Fran Škrinjar izdao prošlih dana brošuru: „Zašto sam ostavio Radića“, u kojoj opisuje štetno demagoško djelovanje Stjepana Radića. Brošura je za čas razgrabljeni i izazvala je veliku pažnju baš s obzirom na to, što Škrinjar spada me-

đu osnivače stranke. Škrinjar izdaje i drugo izdanje te brošure u više tisuća primjeraka, koje će razaslati u sve krajeve, gdje postoje Radićeve organizacije, te se prijeti, da će u najkraće vrijeme iznijeti pred javnost više dosad nepoznatih činjenica, koje pokazuju naopako političko djelovanje g. Stjepana Ra-

dića. Do raskola došlo je i u Karlovcu, gdje dr Mavro Gros osniva posebnu organizaciju, a u Vojvodini je Radićeva stvar pošla sasvim krivo. U subotičkoj organizaciji zbog predsjedništva kotarske organizacije došlo je do otvoreno sukoba između po organizacijama izabranoga kandidata Tome Matkovića iz Subotice i po glavnom odboru HSS u Zagrebu nametnutoga kandidata Stjepana Baćića iz Tavankuća te je radi toga došlo do raskola. To isto se dogodilo i u Somboru.

Jos gore je u Dalmaciji, gdje dijentalisti pokret i prelaženje u Hrv.

pučku Stranku među radićevskim masama zauzima sve veći mah. I pojedini oblasni zastupnici istupili su iz HSS (Ostočić i Valčić) te počinju akciju protiv Radića.

Mi se iskreno veselimo ovoj krizi, vrijenju i rasulu u Radićevu stranci uz želju, da naša hrvatska politika što prije dođe do svoga ozdravljenja i preokreta, a hrvatski se narod već jednom osvijesti i progleda te se opet vrati u redove svoje Hrvatske Pučke Stranke, koja je jedina od svih hrvatskih stranaka uvijek neustrašivo stajala na branu njezinih kršćanskih, hrvatskih i pučkih prava.

Opasnosti za opći mir.

Nije samo naša vanjska situacija ozbiljna, komplikirana i teška, nego uopće situacija u Evropi. Poslije prekida englesko-ruskih odnosa i jugo-slavensko-albanskih, koji je došao kao posljedica talijansko-jugoslavenskih odnosa, došlo je najzad ubijstvo sovjetskog otpovjednika poslu u Varšavi Vojkova. Ovim ubijstvom, u političkim krugovima se smatra, da je pogoršana situacija ne samo između Poljske i Rusije, nego i ostalih evropskih država, koje su u posljednje vrijeme došle do zategnutijih odnosa sa sovjetskom Rusijom. Kad se ovome još nadodaju događaji u Kini, tada se ni najmanje ne može da gleda u budućnost spokojno i optimistički.

Prevladava uvjerenje, da je danas atmosfera u Evropi takva, da nije isključeno, da dođe i do težih komplikacija. Gdje bi imale te komplikacije najprije da izbiju, teško je reći, ali napetost je velika. Nije isključeno, da najprije dođe do sukoba između Engleske i Rusije, dođe u na dalekom Istoku ili u Indijama, ali bi mogao da se ubrzo proširi i na druge krajeve države.

Naš spor s Albanijom.

Čim je naš poslanik otputovao iz Tirane, albanska je vlast pretekelu našu vlast informiravši dugom brzjavkom sekretarijat Lige Naroda o nastalom sporu, pri čemu je naglasila, da ovaj incident nije u nikakvoj vezi sa tiranskim paktom. Naša je vlast dala našeg predstavnika kod Lige Naroda, da odgovori na albansku notu, a definitivnu odluku stvoriti će ministar vanjskih poslova tek nakon sastavljanja našega poslanika u Tirani, koje je već uslijedilo.

Međutim nastojanjem albanskoga poslanika u Beogradu g. Cena bega, da se spor između naše države i Albanije riješi mirnim putem bez Draštva Naroda, čini se, da ima uspjeha. Ni g. Cena beg ni ostalo poslanstvo nijesu dobili putnicu, a čini se da, ih neće ni dobiti. Jednako nijesu ni naši konzulati u Albaniji dobili još naloga, da napuste albanski teritorij, a čini se prema sadanjemu stanju stvari, da ga neće napuštaći. U svim političkim krugovima se vjeruje, da postoji već sada mogućnost, da će se spor riješiti mirnim, prijateljskim putem, bez intervencije Draštva Naroda. Za sti-

šavanje nategnutih odnosa s Albanijom, kako tvrde upućeni krugovi, najviše je zaslužan sam g. Čena beg, koji je uložio sav svoj autoritet, da stvar ne ide pred Društvo Naroda,

već da se izravno mirno riješi. Svakako je bojazan, da bi moglo doći do ozbiljne komplikacije, iščezla, te je kod odlučujućih krugova zavladalo mirno raspoloženje.

Oštar istup Šuperine protiv Radića.

Bivši radićevski ministar dr Benjamín Šuperina postavljen je za javnoga bilježnika u Zagrebu. Radićev „Dom“ ga je nato oštro napao i izjavio, da dr Šuperina ne spada više u seljačku stranku, i da je on dobio javno bilježništvo, što je ministrima u Beogradu pripovijedao, da je Radić na sjednici glavnog odbora HSS kazao, kako će za dva mjeseca k nama doći crvena vojska i sve pročistiti. (Dakle dr Šuperina mogao je biti u seljačkoj stranci, kad je proglašio vidovdanski ustav svetinjom za seljačku stranku, ali ne može ostati u njoj, jer je ta „svetinja“ dobio javno bilježništvo!)

Na ove napade Stjepana Radića preko „Doma“ dr Šuperina je oštiro istupio te dao izjavu u „Novostima“ i „Jutarnjem Listu“, da njegovo imenovanje za javnoga bilježnika u Zagrebu nema nikakve veze s politikom. Kad je postao ministar, izgubio je kancelariju u Sisku i morao se pobrinuti za egzistenciju. O tome, da je Radić na sjednici glavnog odbora HSS kazao, kako će za dva mjeseca doći crvena vojska i sve pročistiti, nijesam sa članovima današnje vlade razgovarao, jer to Radić u stvari nije kazao. No na pitanje jednoga beogradskog političara, što je s tom vojskom, kazao sam: Radić je na sjednici glavnog odbora povišenim i prijetišnjim glasom kazao, da će doskora raska vojska stajati na Dunavu i da će se onda u našoj državi napraviti red. Ne priznaje svog isključenja iz stranke, već traži, da o tome odluci nadležni forum. On je jedan od osnivača stranke od g. 1904. Ako mu kandidatura bjelovarsko-križevačke županije bude ponudena, primit će je. Gledje stava prema Stjepanom Radiću kazao je dr Šuperina: Neću ga stjetiti, jer ga smatram nesrećom

za hrvatski narod i državu. Ovo nije lična, nego politička afera. Ima mnogo narodnih poslanika, koji isto misle kao ja i koji ne mogu više trptjeti azijatsku despociju, koju je u stranku uveo g. Stjepan Radić.

Pomorska demonstracija Italije.

Kako javljava iz Trsta, talijanska ratna flota, koja je svojedobno boravila u trčanskoj luci, a potom posjetila Rijeku, Pulu i Anconu i vratila se u Bari, sada je ponovno izašla iz svojih pomorskih baza, pa je jedan dio flote sada usred u Brindisiu, flotilja krstarica stacionirana je u Baria, a tri velika dreadnoughta „Cavour“, „Duilio“ i „Barri“ stigli su u Anconu. Krstarenje talijanske flote po Jadranskom moru se vezu sa spremanjem neke pomorske demonstracije, koja bi imala da bude poduzeta sa strane Italije, da se tako izvede neki pritisak na Jugoslaviju, kako bi se spor sa Albanijom što prije izravnio.

Nova vlada u Rumunjskoj.

Kralj Ferdinand prisilio je vlada generala Avarešu na odstup. Avarešu se zamjerio kralju svojim fašističkim metodama i italo-finskom politikom, koja je postala bespredmetnom nakon talijansko-madžarskog ugovora. Koncentracionu vladu sačinjala je najuplivnija ličnost dvorskog krugova princ Barba Stirbey, šurjak Bratišanov i glavni njegov eksponent na dvoru, a u nju su ušli uz liberalne i nacionalno-seljačka stranka Lupa-a. Iako liberali nemaju većinu ressorta, ipak im je osiguran preponderantni utjecaj na vladinu politiku. Vlada bi imala pro-

vesti izbore, pa bi se onda definitivno konstituirala te bi u nju ušli i braća Bratianu. Obzirom na pitanje nasljedstva vlada je odlučila osigurati provedbu zakona od prošle godine, kojim je bio isključen od nasljedstva princ Karol. U svakom slučaju promjena će vlade u Rumunjskoj još više učvrstiti prijateljske veze sa Jugoslavijom, jer je tradicionalna politika liberala uvek bila za prijateljstvo sa Jugoslavijom i oslon na Francusku, iako je i Avarešev vlast usprkos filofašističke orijentacije svoga šefa bila u zadnje doba posev lojalna prema nama. Talijanskom utjecaju stvaranjem ove vlade bio je zadan u Rumunjskoj težak udarac.

Umorstvo sovjetskog poslanika u Varšavi.

Dok su se upravo vodili pregovori o sklapanju garancijskog pakta između Rusije i Poljske, 7. t. m. ubio je jedan ruski monarhist sovjetskog poslanika u Varšavi dr Vojkova. Vjest o tom atentatu izazvala je u Rusiji žestoke manifestacije protiv Poljske te je zamjenik pučkoga komesara za vanjske poslove Litvinov uputio poljskoj vlasti žestoku notu, u kojoj je čini odgovornom za atentat, budući da nije sprječila djelovanje terorističkih organizacija na svom teritoriju i dala dovoljnu zaštitu ruskom poslaniku. Izgleda ipak da u toj stvari poljska vlast nema nikakve krivnje, jer se počinji Vojkov sam izlagao opasnosti ne obavješćujući policiju o svom kretanju.

Svakako je ovaj incident vrlo zahrinuo poljsku vlast te je ona nastojala na svaki način uvjeriti sovjetsku Rusiju o svojoj korektnosti. Ministar vanjskih poslova Žaleski posjetio je umiračega Vojkova, a ruskom otpovrdu poslova bilo je saopćeno, da jedan ruski funkcionar može učestvovati u istragi protiv stenitatora.

Ovaj atentat je doduše znatno poremetio poljsko-ruske odnose, ali izgleda, da će ga Rusija iskoristiti u svrhu pritiska na Poljsku, da što

prije sklopi garancioni ugovor i odustane od svojih zahtjeva, osnovanih na riskom ugovoru. Stoga i nesto Čičerin, da osigura njemačku neutralnost u rusko-engleskom sporu, te se ovih dana sastao sa Stresemannom u Baden-Badenu.

Iz Hrv. Pučke Stranke

Tečaj HPS, u Splitu. Od 30. maja do 3. juna održan je u Splitu petdnevni pučki politički tečaj za pučane iz cijele pokrajine, koji je priredila uprava HPS. Tečaj je prisustvovan veliki broj pučana iz svih mogućih mesta, a otvorio ga je u ime vodstva vrlo lijepim pozdravnim govorom prof. Ivo Juršić. Prva dva predavanja o svjetskoj i socijalnoj politici održao je dr Vojislav Deželić, a zatim je predsjednik g. Stjepan Barić predavao: „O nauci o državi“ i „O gospodarskoj politici“. Dr Tripo Čikol održao je predavanje o zadrugarstvu, dr fra Bone Radonić o kulturnoj politici, prof. I. Juršić „Politika Hrvata u prošlosti“, dr Josip Andrić: „Što je politika“, o „Stampi i politici“ i o „Praktičnoj politici“, Stjepan Barić: „O strankama u Jugoslaviji, te don Jerko Vodanović: „Kako se govori na sastancima“. Sva predavanja bila su pomnivo saslušana, a lica svakoga se razvila duga debata, u kojoj su sudjelovali i prisutni seljaci. Tečaj je uspio izvan svakog očekivanja, te će sigurno mnogo doprinijeti napretku HPS, u našoj Dalmaciji.

Kotarski sastanak HPS, u Sinju. Održan je u nedjelju 29. pr. mј., a bio je brojno posjećen i pretvoren se u lijepu manifestaciju hrvatskog. Govorio je i bio hurno pozdravljen običani poslanik HPS don B. Ganza, a zatim je o prilikama sinjske općine govorio općinski predsjednik dr N. Vidlić. U kotarsku upravu stranke birani su: Predsjednikom Masnić Ante, seljak, potpredsjednikom dr N. Vidlić, tajnikom dr fra B. Radonić, blagajnikom A. Čatipović. Također su još izabrani odbornici za razne odlomke.

Kotarski sastanak HPS, u Preku. Na Spasov je održan u Preku kotarski sastanak HPS, za kotor Biograd-Preko. Po brojnim delegatima zastupane su bile organizacije: Preko, Sutomišlje, Lukoran, Bibinje, Žmara, Zaglav i Iz Veli. Za vodstvo stranke prisustvovao je tajnik g. don J. Vodanović, a sastanku su predsjedali gđa Mašina Mata i Šoša Tome. O političkom položaju i položaju stranke govorio je g. Vodanović, a pojedini delegati su izvještavili o stanju stranke u svom mjestu. Iz svih izvještaja vidi se, da stranka svudje napreduje silnom brzinom. U kotarski odbor birani su: Za predsjednika Mate Mašina, za potpredsjednika T. Šošu, za tajnike Marko Mašina i B. Marčelić, za blagajnika T. Gregov. Također su izabrani u odbor i izaslanici raznih organizacija.

Istočne vjere u Rimu.

Velika je historična istina, da su se u Rimu širile istočne vjere. Bez ove činjenice ne bi se moglo shvatiti intime i bitne poglede carske epohe, niti bi se moglo jasno upoznati, zašto se kršćanstvo uzbudio nad vjerom Rimljana i nad svim ostalim istočnim vjerama, koje su se s Istrom tamo bili ušelile.

Narodna vjera Rimljana bila je sama po sebi vrlo suhoparna i ukočena. Nije mogla oduševiti duhove, niti se mogla prilagoditi napretku i civilizaciji onoga velikog naroda. U blinosti je bila samo vjera obreda, koji su imali umiriti i ublažiti njihove bogove, koje su oni držali kao neke sakrivene magične sile, koje su im samo mogle poslati dobro i zlo.

Brzo je nadošlo vrijeme, da je vjera postala samo službeni obred i građanska dužnost. Bila je to jedna administrativna prikaza između građana i države, a u dušama bilo je prazno. Istočne vjere, koje su bile već prodire u Grčku i zauzele klasični Olimp, nijesu se mnogo utrudile, da predu more i da se nastane u Rimu, gdje su se brzo i naglo razvile. Rimljani su u

to doba čuteli potrebu neke obnove, a istočne su vjere bile prikladne za tu čežnju rimskih duša.

Odlični pisac u ovom poslu, Cuman, tumači ove istočne vjere, koje su mnogo uplivale na cijelog čovjeka, naime, na čuvstva, na razum i na savjest. One su se prikazivale obzirom na staru vjera puno ljepše u svojim obredima, istinitije u svojoj naući i moralu. Veličinski ceremonijal njihovih svetkovina, pompozne i seksualne službe, bilo žalobne, bilo vesele, zavadale su mase naroda. Učeni ljudi staroga Rima i oni su se zanašali za ovom progresivnom objavom stare madrosti iz dalekog Istoka.

Prva strana vjera, koja se uselila u Rim, bila je vjera Cibele, nazvana Velike Majke bogova, a potjecala je iz Peseninuta u maloj Aziji. Ova vjera triumfalno je ušla u Rim i bila je kao pobednica. Dok se Hannibal približavao vratima Rimu, jedna neobična stvar je uzbudila sve duhove. To je bila kiša od kamena. Odmah su potražili uzrok u sibilinskим knjigama. Ove su odgovorile, da neprijatelj neće ući u grad, ako uđe u nj božica iz Frigije, Velika Majka, koja se časti na brdu Ida.

Kako su Rimljani bili vrlo tolerantni u ovom poslu, svi odlučiše, da se primi tu novu božicu. No kako, kad je bila daleko, a njima se žurilo zbog neprijatelja? Tu im pomogne kralj Atal, prijatelj i saveznik Rima, koji se nalazio u svom stolnom gradu Pergamu. Ovaj kralj je uzeo rečenu božicu u Pesimantu u formi jednog aerolita, t. j. kamena, slična onom kamenju, što je kisilo i prestrašilo Rimljane. U ovoj mineralnoj rudi vjerovalo se, da božica ima svoje sjedište. Rimski poslanici spremiše se, da prime božični lik. Za to je bio izabran najbolji građanin Scipio Nasica, kako je proročanstvo naredilo, i podo na ušće Tibera, da ga dočeka. Ugledne rimske matrone i senatori prenijede ga iz Ostije u Rim, dok je vas puk kličao od radosti sve do Palatina. Ove iste godine, naime 204. prije Krsta, Scipio u ratu s Afrikom prisili velikoga Kartaganina, da ga slijedi i potuče ga zuvijek kod Zame. Ili je slučaj ili vjera, rekao bi Ariost, činjenica je, da se ispunilo proročanstvo. Lako se dade razumjeti, da je božica zadobila odmah svoj hram na brdu, gdje su bili postavili i ustanovile su se njoj u čast godišnje svetkovine,

vine, zvanje ludi Megalenses.

Krštenje krvi.

Velika Majka, roditeljica svih stvari, imala je i svoga dostojnog zaručnika. Ime mu je bilo Atis. I on uzade na prijestolje kod svoje plenitevne gospode. Ona božica zemlje, a on, mladi pastir, bog bujne rasline. Ovaj božanski par, pozdravljen toklikom oduševljenjem, ne nađe ipak oko sebe pouzdanja i naklonosti, jer surovci obredi bili su u protivnosti sa skladnim uređajem službenih vježbi i još stoga, što je djevljanje njihovih svećenika bilo ovišće odvratno. Napomenut ćemo samo ono, što manje vrijeda pristojnost, naime obred krštenja krvi.

Zaklali bi jednoga bika na uzdinutoj pozornici, čiji pod je naličje rešetu. Ispod pozornice u jami stao bi vjerski novak i ležao. Krv, što bi se cijedila kroz hiljadu rupa sa pozornice, kvasila bi ga kao crvena rosa i ogrežuo bi sav u krvi. Kad bi odstranili ubijenoga biku, tada bi novak izašao iz jame, vas obliven krvlju po licu i po dijelu. Mnoštvo bi ga sad proglašilo novim čovjekom, izmirenim s bogom i očišćenim. Ovi obredi trajali su dugo, sve do svrhe IV. vijeka naše ere. Vršili su se

TROGAVAČKA EXPORT & KUĆA
KASTNER I ÖHLER Zagreb Ilira 4

NASI DOPISI.

SALI, 29. svibnja 1927.

Proslost orlovskega dana.

15. svibnja ostanovan je prekrasan dan. Svi salski Orlovi i Orlice zajedno sa narastajem i pomilatkom, ujutro rano digosmo se i uputisemo u bližnji Zaglav, da zajedno sa braćom i sestrama iz Zaglava i Luke proslavimo svoj orlovskeg dana. Doček je bio nadasve arđaćan i svećan. Brojni narod nam je izasao ususret, a bili smo obasipani i cvijećem. Mjesto je bilo bogato okičeno zastavama, zelenilom i slavonacima. Svi skupa pristupisemo na sv. pričest, a zatim prisutstvovali smo sv. Misli, za koje je bilo javno zborovanje, na kojem se izmijenilo 5-6 krasnih i odusevljivih govorova o orlovnosti i orlovskom pokretu. Svi ovi govorovi od prisutnoga naroda bili su saslušani sa velikom pozornosću, odobravanjem i vidljivim odusevljenjem. Popone je održan uspješno javni nastup, a uvečer zabava sa 2 igrokazama: "Božji vitez" i "Zavadeni susedi".

I ono malo ljudi, koji nijesu dosad razumjeli orlovnost, imali su prilike, da ga ovaj dan upoznaju, dive mu se i uzljube ga.

Bog Zivl!

Orao

MURTER, 8. lipnja 1927.

Prosjetni ispit Orlova, 6. t. m. tajnik Krešimirovog Orlovskeg Okružja u Šibeniku vič, don Ante Radić i duhovnik mjesnički Hrv. Kat. Orla, vič, do lvo Berak obavili su prosjetne ispite Orlova. Članovi su se sa pravim natjecanjem odazvali te na razna pitanja iz Zlatne Knjige, Hrv. Orlovnosti, Poslovnika i hrvatske povijesti odgovarali upravo ponosno, što im služi na čast i diku. Ovi prosjetni ispit murterski Orlovi su pokazali, da je Orlovnost uhvatilo dubok korijen kod naše seoske mlađeši te da je ono savremena prosjetno-dejgona organizacija, od koje se s punim pravom možemo nadati sretnijoj narodnoj budućnosti.

na vatikanskem brežuljku u jednoj velikoj ogradi, zvanoj „Phrygianum“, baš onđje, gdje je sada najveća kršćanska bazilika.

Sa obala Nila.

Jedan drugi božanski par, naime Isid i Serapida, koje su od vijekova štovali prije rimske kulture u Egiptu, pokušao je ući u glavni grad latinsko-svjetskog svijeta. Bili su već osvojili Pozuole i Pompeje, bližnje gradiće Rimu. No kako je Rim bio prijateljski raspoložen prema frigijskom božanstvu, tako je bio protivan ovom egipatskom, te ga je stao progoniti. Ipak vjera na Nila nije bila različita od one iz Helesponta ni u pristojnosti, ni u čuvenstvu. Možda je bila zavidnost između dviju kultura, rimske u stadiju usavršavanja i aleksandrijske u potpunom evatu i razvoju, te su se Rimljani bojali, da vjernici Isida i Serapide ne budu kao neki politički kurs u Rimu.

No prosti puk, koji je slijedio samo svoje porive, proti svoj moći rimskoga redorsta usvojio novu aleksandrijsku vjeru, koja je bila za nj odveć sugestivna. Osobito žene su bile vjerne slijedbenicima. Svećenici su Isida i Serapide vrlo lako obraćali njihove noćne svećkovine u orgije škan-

Skupština Orlica. Buduć od političke vlasti stigla potvrda pravila, mjesna Hrv. Kat. Orlica 6. t. m. održala je svoju I. glavnu skupštinu, na kojoj je bila izabrana nova uprava: Predsjednik Šikić Ivanica, potpredsjednik Kurkut Mandić, tajnica Lovrić Kristina, blagajnica Juraga Kristina, načelnica Markov Anu, voditeljica naravnosti Dondžić Luce. Skupština je počastio svojim prisutstvom džubnik Orličkog Okružja u Šibeniku vič, don Ante Radić te održao vrio odusevljeni govor o orličkom pokretu i njegovoj uzvišenoj preporodnoj zadaci — Novoj upravi želimo dobar uspjeh u radu za uzvišenu orlovske načelu na temelju orličke lozinke „Euharistija, Žrtva i 'postolat'“.

ORLOVSKI VJESNIK.

Đečko orlovske zborovanje u Sarajevu. Prigodom sarajevskega sleta imat će Orlovici svoja posebna vrijedanja; i to 11.-13. kolovoza, t. g. Potanji program još će se naknadno objaviti, tako i publiku uvjeti nastanjenju i prehrane. Svakako će i ovde biti zastupani i akademici i srednjoškolci. Kako će ova zborovanja biti pred sami seti, osobito su zgodna za one, koji hoće da o jednom trošku učestvuju i kod sleta i kod posebnoga dječkog vrijedanja.

Pokrajinski orlovske slet u Sarajevu pobudjuje najveći interes po svim hrvatskim krajevima. Na slet se spremaju ne samo orlovska društva, nego i prijatelji orlovske organizacije, tako, da nema sumnje, da će ovaj slet biti dosad najveća manifestacija orlovske misli. Prijave sletu održat će se sa većom natjecanjima za prvenstvo, te sastanak i zborovanje orlovskega radnika. Sletski plakat izlazi za kratko vrijeme, a i sletske legitimacije i znakovici. Sve upute za slet valja tražiti na naslov: Dr Čed. Čekača, Sarajevo, Nadbiskupski dvor.

Orlovske sletovi, koji se drže u najskorije vrijeme jesu: U nedjelju 12. o. m. navršilo se šest godina, otkad je talijanska vojska ispraznila naše mjesto poslije trogodišnje okupacije. Šibenik će se vjećno sjecati tog sretnog dana, kad je bio oslobođen od neprijatne tudinske nametljivosti. — U proslavu tog dana u ponedjeljak 13. t. m. priređuje mjesno Filharmoničko društvo veliki vokalno-instrumentalni koncert u areni hotela „Kosovo“.

Dječji dan. U nedjelju 5. t. m. proslavljen je i u našem gradu na lijep način „Dječji dan“. Ujutro je u povorci prošao gradom veliki broj djece osnovnih škola, pomladak Grvenoga Krsta i izvidnici. Povorku je predvodila vojna muzika. Kasnije su djeca skupljala deoprone za svoje siromanske drugove.

Admiral Prica u Šibeniku. Pred pobjedom stigao je u naš grad s admiralskom jahtom „Vila“ g. admiral

da se vidjelo zamah, u kom se nalazi Orlovstvo u Bosni. Ujutro je bio veliki ophod gradom uz pratnju dviju orlovskegl glazba, a popodne gimnastički nastup u velikoj dvorani rudarskog Domu, jer se radi kise nije mogao održati nastup na vježbalištu. Iako je prostor bio ograničen, sama je priredba uspjela preko održavanja. Uveče održana je predstava, a sutradan svečana akademija sa posebno biranim tačkama. Sa ovom priredbom možemo biti zadovoljni, jer ona nas upućuje, da se istakao Savezni predsjednik dr. Protulipac u svom govoru, da je i uspješni sarajevskega sleta osiguran jer se Orlovi Bosna za taj marno spremaju.

Red natjecanja za tjelevožbenu natjecanja prigodom sleta u Sarajevu može se dobiti kod Hrvatskog Orlovnog Kluba u Zagrebu. Upozorjeno na to sva društva, koja ga možda pogreskom nijesu primila.

Orlovske kalendar za godinu 1928, izlazi u skoro vrijeme. Molimo sve one, koji u isti će staviti oglas, da se odmah javi Savezu. Savudriju za kalendar valja također poslati do konca lipnja.

„Orlovska Straža“ (sletski broj) izlazi koncem lipnja. Svi dopisi o proslavama Orlovnoga dana treba da budu najkasnije do 15. lipnja u Savezu.

Sastanak i zborovanje orlovnih radnika u Sarajevu održat će se 12. VIII. Nakon sleti bit će objelodanjen poziv.

IZ GRADA I OKOLICE.

Sesta godišnjica evakuacije Šibenika. U nedjelju 12. o. m. navršilo se šest godina, otkad je talijanska vojska ispraznila naše mjesto poslije trogodišnje okupacije. Šibenik će se vjećno sjecati tog sretnog dana, kad je bio oslobođen od neprijatne tudinske nametljivosti. — U proslavu tog dana u ponedjeljak 13. t. m. priređuje mjesno Filharmoničko društvo veliki vokalno-instrumentalni koncert u areni hotela „Kosovo“.

Porotne rasprave. Porotne zasjedanje u području zemaljskoga suda započelo je 30. maja, a završeno 4. t. m. Vodenje je šest rasprava i to: protiv carinskoga činovnika Aristida Žunkića radi zlouporebe

ral Prica. Pri dolasku su pošli na brod, da pozdrave g. admirala građanačelnik dr Kožul i sreski poglavarski savjetnik g. Mandić, kojima je kasnije g. admirala vratio vizite.

Još o željezničkoj nesreći kod Perkovića. Istraga se o ovoj nesreći još vodi. Međutim je od Direkcije željeznicu suspendiran od službe g. Koren, prometni činovnik na Perkoviću. — U gradu inicijativom g. M. Stojića skupljaju se doprinosi za postrandale željezničare pri toj katastrofi.

Iz Demokratske Stranke. 6. t. m. održan je u Hotelu „Kosovo“ sastanak Demokratske Stranke za Šibenik i sjevernu Dalmaciju. Nakon govora dr V. Smolčića i dr J. Machieda izabran je mjesni i sreski odbor, i to: Za predsjednika dr V. Smolčić, za potpredsjednike prof. B. Marčić i Toma Baljkas, za tajnika S. Zaninović, a za blagajnika I. Renđić. Kao članovi mjesnoga odbora birani su još: savjetnik Peručić, dr M. Ilijadić, dr Jerko Machiedo, prof. don J. Gršković, inž. J. Despot, Milivoj Dominik, Trinajstci Vjekoslav, Svirčić Ivo, Kapitanović Jakov, Kalaž Mate, Baljkas Jere, Friganović Dane, Čelar Luka i Rupić Ivo.

Dr N. Posedel, sudac kod mjesnog okružnog suda, premješten je na vlastitu molbu u Split. Za vrijeme svoga boravka u Šibeniku stekao je i uživao opće simpatije.

Vrijeme. Pred nekoliko dana je vladala jaka sparina, a kad je palo nešto kiše, prilično je zahladilo. Sad imamo došto ugodno ljetno vrijeme, iako je ponešto sporno.

Porotne rasprave. Porotne zasjedanje u području zemaljskoga suda započelo je 30. maja, a završeno 4. t. m. Vodenje je šest rasprava i to: protiv carinskoga činovnika Aristida Žunkića radi zlouporebe

PUČKA TISKARA — ŠIBENIK

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje.

Izradba brza i točna.
Uz najumjerjenije cijene.

on je mrzio svaku vjeru, osim božice Sirije. No i ovu je poslije zamolio, jer je upao u drugu supersticiju. Za kratko doba Neronovog luda, za ovom božicom on ju je častio pjesmom i glazbom, punom orientalne lirike.

Zadnje božanstvo, koje je došlo iz Perzije, bio je Mitra, sam, bez drugarice. No imao je i svoga protivnika. On je bio čist, svet, personifikacija Sunca, početak svake snage, izvor svake svjetlosti. On je bio Dobro, ali Ariman, kralj tmine i podzemnoga svijeta, bio je Zlo. Sada smo već u dobi, gdje je poimanje bilo ispravnije, nego kod dotadašnjih vjeira. Ako su Frižani obožavali zemlju, Egipćani vodu, Sirci zrak, Persijsanci su u Mitri obožavali sunce, simbol jednoga jedinog boga, vječnoga i svemogućega, koji se odražuje u svjetlosti neba. Ni Dante, kršćanin, nije znao postaviti Boga na više.

Mitra i Isus.

Ovo nam tumači veliki zanox Riljanica za Mitrinom vjerom. Staro nacionalno bogoslužje, uzdrmano svim ovim novim vjerama, primi zadnji udarac, kad je car Aurelijan postavio uz stare vrhovne svećenike još i nove, naime one nepredobitnoga

boga Sunca, zaštitnika cijelog carstva. Tada su se već duhovi Rimljana, presitih stare vjere, otvarali, da prime vjeru u neumrli život, dok su se prije gušili u brutalnom materijalizmu.

Između svih ovih kontrasta i vjerskih sukoba, ušljala se još jedna vjeru s Istoka, polako i neopazice u početku, a ta je bila vjera Isusa iz Nazareta. Ova je vjera posvećivala bol i proglašila sveopću ljubav. Ipak ona je bila progonjena više negoli sve ostale vjere. No brzo je nadošlo vrijeme, kad je i sretna perzijska vjera bila uzdrmana od nadošle vjere Nazaranina. U historiji je bio odsudni čas u trećem vijeku, kad se mislio, da će prevladati kult Mitre Renan je napisao, da se kršćanstvo ukočilo od kakve smrtonosne bolesti, da bi vas svijet bio postao obožavac miticizma. No kršćanin je imao ciste i zdrave klice u svom mladom organizmu, te se nije moglo razboliti. Ako je „spasitelj“ Mitr htio otkupiti čovječanstvo žrtvom jednoga bika, to je Isus, da otkupi svijet, proflio svoju vlastitu krv i bio propet na križu za njegovo moralno uskrsnuće.

Don I. Vuletin.

uredovne vlasti i bio je riješen; protiv Ilijе Zorićа Matina za zločin uboštva, pa je porota i njega riješila. Treća rasprava vodila se protiv Cvijete Kardin iz Smilčića za zločin čedomorstva, pa ju je porota osudila na 3 godine teške tannice. Marko Pivović iz Turnja odgovarao je za zločin uboštva i osuden je na 5 godine teške tannice. Rasprava je još vođena protiv Ivana Krtića, potpredsjednika finansijske kontrole, radi zločina pokušaja silovanja, te je osuden na 1 godinu i po teške tannice. Još je osudena također na godinu i po teške tannice i Marija Brkić iz Kruševa, protiv koje je vođena parnica radi zločina čedomorstva.

Sudac g. Bumber premješten je iz Obrvca u Šibenik, a sudac g. Vatavuk iz Preka u Šibenik, te su obojica već preuzeuli dužnost kod mjesnog okružnog suda. Također je g. Obradović preuzeo dužnost državnog odvjetnika.

Organizacija papučara, cipelara i sedlara, Prošloga pondjeljika sastali su se svi mjesni cipelari, papučari i sedlari, te su ustavili svoju organizaciju i izabrali upravu. Na sastanku je raspravljanio pitanje strane konkurenčije, te o neovaženom tjeranju ovih obrta i o uposlenju stranih radnika. Odlučeno je poduzeti sve mјere, kako da se poboljša bijedno stanje ovih obrtnika.

Nadena lješina utopljenoga starca. U nedjelju 5. 1. m. nadena je u konalu uz tvrdavu sv. Nikole lješina utopljenika. Nakon što je komisija došla na lice mesta, lješina je bila prenesena u Šibenik. Na obali su neki seljaci iz Pašmana prepoznali u utopljeniku 69-godišnjeg starca Bakiju Vicu p. Ante, mornara iz Pašmana. On je pred nekoliko dana prodao svoje imanje braći u Pašmanu i nastanio se u Šibeniku s namjerom, da se ukra na kakav trgovачki brod. Neki tvrde, da je u zadnjoj dobi prodavao neke zlatne predmete, pa nije isključeno, da ga je na to nevolja nijerala, jer je od prodaje imanja dobio tek nekoliko hiljada. Državno odvjetništvo vodi izvide.

Za gradnju novoga sjemeništa u Šibeniku. Preuv. nadbiskup dr. Vinko Puljić poklonio je Din. 2.000 za gradnju novoga sjemeništa u Šibeniku, da počasti uspomenu blagop-

kojnoga kanonika don Andela Piasevoli, bivšega provikara Ordinarijata u Zadru. Uprava sjemeništa harno zahvaljuje na ovom plemenitom daru.

Općina je raspisala natječaj za iskop jarka vanjske vodovodne pruge od Krke do Šubićevca. Uvjeti i upute mogu se dobiti kod općinskog tehničkog odsjeka, a rok natječaja traje do 16. t. m.

Prostorije mjesne podružnice Slavenske Banke nakon najavljenoga stečja sud je zatvorio i zapečatio.

Malarija. Čujemo, da je iza obilnih proljetnih kiša malarija u nekim krajevima sjeverne Dalmacije zahvatila silan mah. Osobito trpi od te bolesti benkovački srez. Vlasti bi tu morsle da pomognu.

Promet u luci 5.-11. o. m.: Talijska jedrenjača „Matilde“ ukrcala je 350 tona ugljena za Veneziju, jedrenjača „S. Andrea“ 180 m² gradičinskoga drva za Manfredonu, parobrod „Dalmacija“ 300 tona ugljena za Sušak, parobrod „Alberta“ 500 tona celuloze za New York, parobrod „Olib“ 7.0 m² gradičinskoga drva za Alžir, jedrenjača „Jela“ 500 tona ugljena za Rijeku, dok je parobrod „Avala“ doveo iz Paga 200 tona soli.

"ITO" pasta za zube - najbolja!

Razne vijesti.

Pošta u Kukljici. Dana 1. juna t. g. bila je preotvorena pošta Kukljica. U ujezno dostavno okružje spada mjesto Kukljica.

Iseljenicima na znanje. U Windsoru Canada održana je protestna skupština pod pokroviteljstvom trgovacke komore u vezi s objavom iz Washingtona, da će nakon 1. juna moći samo rodeni Kanadani prelaziti u Sjedinjeno Države na posao. Dosad je prelazio dnevno iz Kanade 20.000 osoba na posao u Detroit. Sada, kad je nova odredba stupila na snagu, smanjiti će se taj broj više negoli za polovicu, što će veoma povisiti nezaposlenost u kanadskim pograničnim gradovima.

Most kod Skradina. Prošle godine započeti su radovi na izgradnji novoga mosta kod Skradina. Strobovi za taj most već su podignuti. Sada treba da se montira i izradi kolovoz na mostu. Za to je potreban kredit od 2 i pol miliona dinara. Ministarstvo gradišta tražiće otvaranje toga kredita.

KNJIŽEVNOST.

„Jadranska Straža“ (sveska za jun) izasla je sa velikim brojem članaka i fotografija. Članci su ovi: Dr Dinko Tomašić, „Francuska i razoružanje na moru“; Prof.

dr Grga Novak: „Stvaranje velike trgovacke mornarice na Jadranu“; Kap. Ivo Antunović: „Važnost radnja u pomorstvu“; Pak. Miloš D. Stanković: „Savladavanje podmornica u svjetskom ratu“; M. V. S.: „Vožnja prvog parobroda 17. augusta 1807. god.“; Dr Ivo Belin: „Naša pomorska trgovina u god. 1926.“; Dr Krunoslav Bego: „Nacionalna vrijednost jadranske obale“; Mil. V. Stevanović: „Tajne potopljenih njemačkih podmornica“. Pomorska Beletristika. — Živko Vekarić: „Oceanica noći“, „Dom Gušara“ u Splitu. — Turizam na primorju. — Organizacija naše akcije za unapređenje turizma. — Za povećanje prometa stranaca u našoj zemlji (Raspis Generalne Direkcije Državnih Željeznica). — Vjesti. — Bilješke. — Listak. — Državne vijesti. — Od slika spominjemo najaktuellerne slike iz stranih ratnih mornarica, slike iz podmorskog života, slike od prvih početaka do najvišeg razvoja austro-ugarske ratne mornarice itd. Itd. Preplata na „Jadransku Stražu“ iznosi Din 100 godišnje, inostranstvo Din 150.

Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik: Ante Erga. — Tiskar Pučke Tiskare u Šibeniku. — (Predstavnici: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

Tko oglašuje, taj napreduje!

Ako putujete kroz Zagreb

posjetite naše staro renomirano poduzeće. Svaki će Vam se posjeti isplatići. Mi imademo mnogo toga za Vas počasno od najmoderne konfekcije, manufakture, rublja, putnog pribora, kupališnih stvari, pa sve do najmanje sitnice, i to uz nenadmašivo niske cijene.

Ako ne putujete kroz Zagreb

onda pište još danas po bogato ilustrirani cijenik sa preko 2000 slika, kojeg dobijete b a d a v a.

Specijalni cijenik za RADIO sa ilustracijama Din 5.-

KASTNER I DEHLER, ZAGREB
K 1100.

POKUŠTVO

ZA GOTOVINA OTPLATU
KOD TRGOVINE POKUŠTVA
I TAPETARIJE

RIKARD DELFIN - ŠIBENIK

VELIKI IZBOR DJEĆIJIH KOLICA

Posebni tečajevi za krojenje ženskih i muških odijela
Ljubljana, Stari trg 19.

Zavod poučava krojače i šveje po najmodernijem iskušanom kroju pod vodstvom F. Potočnika, člana internacionalne modne akademije London-Paris, koji je edikovan na međunarodnoj krojnoj izložbi u Rimu zlustom kolajnom, velikom počasnom palmom i naslovom krojnoga profesora.

Budući tečaj za krojače i šveje počinje 30. lipnja. Za g. učiteljice i dame, koje se žele da izobrazu za vlastitu upotrebu, drži se posebni specijalni tečaj. Po zaključku tečaja svaki učenik dobiva potvrdu, da je polazio tečaj.

Učenici i učenice, koji ne mogu da osobno polaze tečaj, mogu tečaj sruštiti i pismeno putem nastavnih svezaka u svim jezicima.

Informacije daje

Vodstvo posebnih tečajeva za krojne
Ljubljana, Stari trg 19.

U Australiju

za Lira Sterlinga 28.-

U Južnu Ameriku

za Lira Sterlinga 19.-

oprema Agencija

JOSIP JADRONJA - ŠIBENIK

Tražite upute.

Šoferska škola

izobrazuje kandidate praktički i teoretički za samostalno vozare (šofere) Dame, gospoda primaju se dnevno. Poduka temeljita, uspjeh siguran. Zahtijevajte prospkete. Auto-Škola Zagreb, Kaptol 15. Telefon: 11-59

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

Podružnica Šibenik.

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Ulošci nad Din. 250.000.000 — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAĆUJE NAJPOVOLJNIJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67